

TYGODNIK BBN

**PRZEGLĄD INFORMACJI
O BEZPIECZEŃSTWIE NARODOWYM
WRAZ Z KOMENTARZEM**

**Numer 94
12 – 18 lipca 2012 r.**

- Przystąpienie Rosji do WTO 3
- Wizyta Hillary Clinton w Egipcie i Izraelu 4
- Nowa ustawa w sprawie organizacji pozarządowych w Rosji 5
- Umowa między Polską a Kazachstanem o współpracy w dziedzinie obronności 7
- Konsolidacja w polskim przemyśle chemicznym 8
- Reorganizacja komisariatów policji 9

Kolegium redakcyjne: Zdzisław Lachowski
(przewodniczący), Marek Ajnenkiel, Czesław Juźwik,
Krzysztof Liedel, Jarosław Padzik, Paweł Pietrzak

Redaktor naczelny: Zdzisław Lachowski
Redaktor prowadzący: Marek Ajnenkiel
Redaktorzy: Katarzyna Przybyła, Kamil Sobczyk,
Michał Grzelak, Katarzyna Mikołajczyk

W przygotowaniu komentarzy uczestniczyli:

Magdalena Adamczuk
Izabela Banaszczyk
Bartosz Cichocki
Mateusz Dębowicz
Aleksandra Dzisiów-Szuszczykiewicz
Dominik Jankowski
Mariusz Podgórski
Albert Taras

Biuro Bezpieczeństwa Narodowego

Departament Analiz Strategicznych
Wydział Monitoringu Informacji o Bezpieczeństwie
ul. Karowa 10, 00-315 Warszawa,
tel. + 48 22 695 18 77, faks + 48 22 695 18 63
e-mail: wmiob@bbn.gov.pl, bbn@bbn.gov.pl
www.bbn.gov.pl

Przystąpienie Rosji do WTO

Rosyjska Duma Państwowa ratyfikowała porozumienie o przystąpieniu Federacji Rosyjskiej do Światowej Organizacji Handlu (WTO). Jest to efekt zakończenia w grudniu 2011 r. trwających 18 lat negocjacji w sprawie członkostwa Rosji w tej organizacji¹.

Dla Rosji przystąpienie do WTO jest szansą na rzeczywistą modernizację przemysłową. Dla państw Unii Europejskiej najważniejszą konsekwencją wejścia Rosji do organizacji będzie stworzenie bardziej stabilnych i przewidywalnych warunków do prowadzenia wymiany handlowej, szansy na przełamanie rosyjskiego protekcjonizmu i oparcia stosunków Unia-Rosja na określonych regulach, a tym samym wzrostu poziomu unijnego bezpieczeństwa gospodarczego. Ponadto przyjęcie Rosji do WTO jest ważne dla członków organizacji, którzy mogą skorzystać m.in. na obniżeniu rosyjskich taryf celnych. Średnia skonsolidowana stawka celna na wszystkie produkty z poziomu 10 proc. w 2011 r. ma stopniowo opaść poniżej 8 proc. w 2020 r. Komisja Europejska szacuje, że wartość samego tylko eksportu towarów przemysłowych UE na rynek rosyjski będzie wzrastać o 4 mld euro rocznie. Ramy prawne organizacji służyć powinny także wzrostowi przewidywalności warunków dostępu do rynku rosyjskiego, natomiast mechanizm rozstrzygania sporów – przewidziany członkostwem w WTO – chronić będzie przed arbitralnym wprowadzaniem restrykcyjnych środków polityki handlowej.

Ten ostatni element wydaje się szczególnie istotny z punktu widzenia polskich producentów, wobec których rosyjskie władze stosowały w przeszłości motywowane politycznie embarga (ostatnio w latach 2005–2008). Istotne dla Polski znaczenie będzie miało również przyjęcie przez Rosję zobowiązań do ujednoczenia taryf kolejowych (obecnie stosowane są niższe stawki towarowe wewnętrzne i wyższe międzynarodowe) oraz obniżenia opłat za przeloty nad Syberią. Na dostosowanie się do wymogów WTO w poszczególnych obszarach Rosja uzyskała kilkuletnie okresy przejściowe.

Niepokojąco z polskiego i unijnego punktu widzenia zabrzmieć mogły – towarzyszące zakończeniu negocjacji członkowskich w grudniu 2011 r. – deklaracje przedstawicieli rosyjskich władz o wykorzystaniu mechanizmów WTO do podważenia legalności objęcia Rosji unijnym trzecim pakietem energetycznym. Wyłączenie rosyjskich podmiotów z obowiązku rozdziału produkcji, przesyłu i dystrybucji (unbundling) oraz udostępnienia magistrali przesyłowych stronie trzeciej prowadziłoby w praktyce do „energetycznego wyizolowania” w Unii Europejskiej państw, na terytorium których aktywa posiadają takie koncerny jak Gazprom. Uniemożliwiłoby to więc prowadzenie skutecznej wspólnej polityki energetycznej i pogorszyłoby poziom bezpieczeństwa tych państw.

Wizyta Hillary Clinton w Egipcie i Izraelu

Sekretarz stanu USA Hillary Clinton odbyła dwudniową wizytę w Egipcie, gdzie spotkała się z nowym prezydentem kraju Mohamedem Mursim oraz z przewodniczącym Najwyższej Rady Sił Zbrojnych (NRSZ) marszałkiem Mohamedem Tantawim. Oba spotkania dotyczyły procesu transformacji demokratycznej w Egipcie. Kilka godzin po zakończeniu rozmów – podczas których H. Clinton apelowała do marszałka Tantawiego o współpracę z demokratycznie wybranymi władzami – przewodniczący NRSZ zadeklarował, że armia nie pozwoli „ugrupowaniom fundamentalistycznym” na dominację nad krajem. Wizycie amerykańskiej sekretarz stanu w Egipcie towarzyszyły gwałtowne i agresywne protesty uliczne².

Wizyta H. Clinton w Izraelu służyła przede wszystkim omówieniu problemu irańskiego programu atomowego. Po spotkaniu z najwyższymi izraelskimi urzędnikami amerykańska sekretarz stanu oświadczyła, że dotychczasowe propozycje Iranu w sprawie rozmów na temat jego programu nuklearnego są niewystarczające („non-starters”) oraz zapewniła, że USA uczynią wszystko, aby zapobiec uzyskaniu przez Iran broni nuklearnej³.

Wizyta amerykańskiej sekretarz stanu u głównych sojuszników USA na Bliskim Wschodzie miała miejsce w ważnym dla nich czasie. W Egipcie trwa spór o władzę między nowym prezydentem a Najwyższą Radą Sił Zbrojnych. Spotkanie H. Clinton zarówno z marszałkiem M. Tantawim, jak i związanym ze Stowarzyszeniem Braci Muzułmanów prezydentem M. Mursim demonstruje nieingerencję USA, uznanie wyniku wyborów prezydenckich i nadzieję na utrzymanie współpracy z egipskimi ośrodkami władzy. W obliczu pogarszającej się sytuacji gospodarczej Egiptu, która może zagrozić kruchej stabilności politycznej i pogrążyć kraj w chaosie, H. Clinton przedstawiła plany amerykańskiej pomocy. Poświęciła ponadto uwagę sytuacji na półwyspie Synaj, a także ochronie mniejszości religijnych oraz praw kobiet. Przed wizytą w Izraelu H. Clinton zależało również na uzyskaniu zapewnień strony egipskiej, że traktat pokojowy z Izraelem nie jest zagrożony.

Spotkanie amerykańskiej sekretarz stanu z prezydentem M. Mursim zostało – z jednej strony – odebrane negatywnie przez część społeczeństwa egipskiego jako wyrażenie poparcia USA dla islamistów i akceptację dla ich rosnącej roli w polityce. Z drugiej strony, oburzona była również część Egipcjan sprzeciwiająca się rzekomej ingerencji Stanów Zjednoczonych w wewnętrzne sprawy Egiptu i uległości jego władz wobec USA, porównująca to do okresu rządów Hosniego Mubaraka.

Pierwsza od dwóch lat wizyta H. Clinton w Izraelu zbiegła się z kolejnymi napięciami w koalicji rządzącej, które ostatecznie doprowadziły do jej rozpadu krótko po wylocie amerykańskiej sekretarz stanu. Przedmiotem jej rozmów z izraelskimi przywódcami były jednak kwestie międzynarodowe, przede wszystkim impas w negocjacjach z Iranem. H. Clinton zapewniła m.in., że USA zrobią wszystko, co w ich mocy, aby powstrzymać nuklearyzację Iranu. Irański program atomowy ma być w najbliższym czasie głównym przedmiotem spotkania sekretarza obrony USA Leona Panetty w Izraelu. Intensyfikacja dialogu amerykańsko-izraelskiego w tej sprawie przed wyborami prezydenckimi w USA

może mieć związek z zaostrzeniem izraelskiej retoryki militarnej wobec Teheranu.

Ponadto H. Clinton omówiła z prezydentem Szimonem Peresem, premierem Benjaminem Netanjahu, ministrem spraw zagranicznych Avigdorem Liebermanem i ministrem obrony Ehudem Barakiem kryzys w Syrii, sytuację w Egipcie, bliskowschodni proces pokojowy i relacje izraelsko-tureckie.

Nowa ustawa w sprawie organizacji pozarządowych w Rosji

13 lipca 2012 r. Duma Państwowa, izba niższa rosyjskiego parlamentu, przyjęła ustawę dotyczącą zmian w funkcjonowaniu organizacji pozarządowych. Według nowych przepisów, organizacje pozarządowe, które są finansowane z zagranicy, otrzymają status „organizacji pełniących funkcje zagranicznych agentów”. W ciągu 90 dni od wejścia w życie nowego prawa organizacje te będą zobowiązane wpisać się do specjalnego rejestru, a następnie do wszystkich swoich publikacji dołączać informację o statusie „zagranicznych agentów”⁴. Dokument, aby wszedł w życie, musi zostać zatwierdzony przez izbę wyższą – Radę Federacji – oraz przez prezydenta Federacji Rosyjskiej Władimira Putina⁵.

Amerykańska administracja wyraziła zaniepokojenie przyjęciem kontrowersyjnej ustawy przez Dumę Państwową, przekazując swoje wątpliwości rosyjskim władzom⁶.

Według informacji dziennika „Izwestija”, posłowie Dumy Państwowej planują rozszerzyć status „zagranicznego agenta” również na media finansowane z zagranicy⁷.

Zagraniczne wsparcie dla rosyjskich organizacji pozarządowych stało się obiektem zaniepokojenia władz Federacji Rosyjskiej od czasu grudniowych wyborów parlamentarnych i masowych akcji protestacyjnych na ulicach dużych miast. Omawiana ustawa nałoży poważne ograniczenia na organizacje prodemokratyczne w Rosji. Warto zwrócić uwagę, że powoływanie się przez stronę rosyjską na analogiczne prawo amerykańskie potraktowano w USA jako daleko idące nadużycie. Mimo że „agent” w kontekście Foreign Agents Registration Act (FARA) tłumaczy się z angielskiego na „przedstawiciel”, partia Jedna Rosja z premedytacją nastawała na użycie dosłownego terminu w celu zdyskredytowania organizacji pozarządowych otrzymujących finansową pomoc z zagranicy. W przeciwieństwie do FARA, w Rosji organizacja pozarządowa – uzyskująca środki finansowe poza Federacją Rosyjską – zobowiązana jest do zarejestrowania się niezależnie od tego, czy faktycznie pracuje na rzecz podmiotu zagranicznego. Departament Stanu USA sprzeciwił się traktowaniu organizacji pozarządowych utrzymujących się z amerykańskich pieniędzy jako „zagranicznych agentów”. Warto podkreślić, że z punktu widzenia USA promowanie demokracji i skutecznego zarządzania, przy jednoczesnej przejrzystości podejmowanych działań, nie stanowi działalności politycznej, lecz mieści się w kategoriach fundamentalnych wartości i uniwersalnych praw człowieka. Zastrzeżenia Departamentu Stanu spotkały się ze zdecydowaną reakcją rosyjskiego Ministerstwa Spraw Zagranicznych, które oskarżyło USA

STRATEGIA I POLITYKA BEZPIECZEŃSTWA

o niestosowną ingerencję w wyłączne kompetencje władz państwowych.

Przyjęcie nowej ustawy nie uspokoi nastrojów społecznych, a raczej skonfliktuje władze z opozycją, co może przełożyć się na zwiększenie asertywności polityki bezpieczeństwa Rosji. Ponadto jest kolejnym – po rosyjskich groźbach uderzeń wyprzedzających w europejskie instalacje missile defence, kryzysie syryjskim i zakazie wizowym dla osób odpowiedzialnych za śmierć mec. Siergieja Magnickiego w areszcie – wyzwaniem dla amerykańskiej polityki resetu. Może jednak także negatywnie odbić się na procesie normalizacji stosunków polsko-rosyjskich, jeśli dotknie projektów realizowanych wspólnie przez polskie i rosyjskie organizacje lub w ramach programów unijnych.

Umowa między Polską a Kazachstanem o współpracy w dziedzinie obronności

11–12 lipca 2012 r. minister obrony narodowej Tomasz Siemoniak złożył wizytę w Kazachstanie. Głównymi tematami rozmów polskiego ministra z politykami kazachskimi były: dwustronna współpraca w dziedzinie obronności oraz tranzyt polskiego uzbrojenia i sprzętu z Afganistanu przez terytorium Kazachstanu⁸.

W trakcie wizyty polskiej delegacji w Kazachstanie doszło do podpisania umowy między Polską a Kazachstanem o współpracy w dziedzinie obronności. Dotychczasowe kontakty polsko-kazachskie nabrały większego znaczenia ze względu na planowane wycofanie z Afganistanu polskiego kontyngentu wojskowego z końcem 2014 r. W związku z tym konieczne stało się ustalenie tras, które umożliwią przetransportowanie do kraju uzbrojenia oraz sprzętu wojskowego.

Podpisanie polsko-kazachskiego porozumienia jest szczególnie istotne ze względu na fakt, że od początku 2012 r. Kazachstan odmawia wydania zgody na przeloty nad swoim terytorium wojskowych samolotów z uzbrojeniem i sprzętem wojskowym, w tym także transportów dla polskiego kontyngentu w Afganistanie. Powodem wstrzymania ruchu powietrznego stało się wprowadzenie do kazachskiego porządku prawnego norm, zgodnie z którymi transport wojskowych ładunków przez terytorium Kazachstanu będzie możliwy dopiero po ratyfikowaniu dwustronnej umowy między Kazachstanem a stroną zainteresowaną.

Porozumienie zawarte między stroną polską a kazachską przewiduje także wspólne ćwiczenia wojskowe oraz wymiany studenckie między uczelniami wojskowymi. Ponadto ministrowie rozmawiali o możliwości rozpoczęcia współpracy przemysłów obronnych oraz o rozbudowie kazachskiej marynarki wojennej. Minister obrony spotkał się również z żołnierzami ze szkoły oficerskiej w Ałmacie i z Polonią.

Wizyta T. Siemoniaka w Kazachstanie zbiegła się z 20. rocznicą nawiązania stosunków dyplomatycznych między państwami. Polski minister obrony narodowej ocenił, że Kazachstan jest najbardziej perspektywicznym partnerem Polski wśród krajów Azji Środkowej, a dialog dwustronny ma istotne znaczenie dla wymiany opinii w zakresie bezpieczeństwa wewnętrznego i regionalnego.

Dotychczasowa współpraca wojskowa między oboma państwami dotyczyła jedynie misji stabilizacyjnej w Iraku, gdzie kazachska jednostka saperska wchodziła w skład dowodzonej przez Polaków Wielonarodowej Dywizji Centrum-Południe. Kazachstan staje się jednak dla Polski coraz bardziej atrakcyjnym partnerem w wymiarze bezpieczeństwa militarnego w regionie. Przykładem może być zacieśnianie współpracy w dziedzinie techniczno-wojskowej w ramach międzynarodowej wystawy „Kadex 2012”, która miała miejsce w Kazachstanie w maju br.

Konsolidacja w polskim przemyśle chemicznym

16 maja 2012 r. rosyjska grupa Acron ogłosiła wezwanie do sprzedaży akcji Zakładów Azotowych w Tarnowie-Mościcach (ZAT), chcąc uzyskać 66 proc. głosów w walnym zgromadzeniu spółki. Wezwanie zakończyło się 16 lipca 2012 r. i – jak wynika ze wstępnych danych – nie powiodło się.

Tymczasem 13 lipca 2012 r. podczas walnego zgromadzenia akcjonariusze ZAT wyrazili zgodę na kupno w wezwaniu 32 proc. akcji Zakładów Azotowych w Puławach (ZAP) i jednocześnie na dodatkową emisję własnych akcji oraz ich wymianę na pozostałe 68 proc. akcji ZAP. Dzięki tej wiązanej transakcji spółka z Tarnowa będzie mogła uzyskać 100 proc. głosów w walnym zgromadzeniu zakładów puławskich.

Zaproponowane przez ZAT połączenie z ZAP uzyskało zgodę Ministerstwa Skarbu Państwa, które posiada 50,67 proc. akcji zakładów w Puławach. Mimo tego grupa Acron zamierza kupić wszystkie zaoferowane jej w wezwaniu akcje ZAT, co pozwoli jej na uzyskanie akcjonariatu mniejszościowego.

Zakłady Azotowe w Tarnowie-Mościcach należą do największych firm chemicznych w Polsce. Skarb Państwa posiada w tej firmie ponad 32 proc. akcji. Spółka, która jest notowana na giełdzie, jest jednocześnie główną jednostką Grupy Kapitałowej Azoty Tarnów, w ramach której pakietu kontrolne ma kilku innych producentów z branży chemicznej, w tym dwie wielkie firmy – Zakłady Chemiczne „Police” oraz Zakłady Azotowe Kędzierzyn. Cała grupa jest największym w Polsce i jednym z największych w Europie producentów nawozów sztucznych oraz takich produktów jak: plastyfikatory, poliamidy i alkohole OXO.

Przeciwko sprzedaży akcji wypowiedziały się wszystkie związki zawodowe działające w ZAT, a także zarząd spółki oraz Ministerstwo Skarbu Państwa. Jedną z przyczyn takiego stanowiska była zbyt niska cena proponowana za akcje przez oferenta, nieodzwierciedlająca rzeczywistej wartości zakładów, która nawet po podwyższeniu nie uwzględniała oczekiwanego w najbliższym czasie wzrostu. Głównym powodem było jednak przeświadczenie, że sprzedaż akcji na obecnym etapie byłaby sprzeczna z długofalową strategią firmy, która w uaktualnionej wersji została przedstawiona w połowie czerwca br. i uzyskała akceptację Ministerstwa Skarbu Państwa. Dokument przewiduje m.in. pogłębienie integracji podmiotów należących do Grupy Kapitałowej Azoty Tarnów oraz dalszą konsolidację sektora chemicznego w Polsce. Fuzja zakładów w Tarnowie i Puławach jest częścią tej strategii i pozwoli na umocnienie pozycji grupy na rynku nawozów i tworzyw, a przez poszerzenie oferowanego asortymentu zwiększy jej elastyczność i tym samym odporność na wahania koniunkturalne.

Cała sprawa powinna być również rozpatrywana w aspekcie bezpieczeństwa – w kontekście planowanego w najbliższych latach rozpoczęcia eksploatacji złóż gazu łupkowego oraz otwarcia terminala gazu LNG w Świnoujściu. Sektor chemiczny, w tym zakłady azotowe, należy do największych konsumentów gazu ziemnego w Polsce (prawie 20 proc. krajowych potrzeb). Planowane w najbliższych latach uzyskiwanie surowca z nowych źródeł doprowadzi do obniżenia kosztów produkcji i w konsekwencji zwiększy

konkurencyjność całego sektora. Tymczasem przejęcie przez rosyjską grupę Acron kontroli nad zakładami w Tarnowie, a w konsekwencji też zakładami zależnymi (w Kędzierzynie i Policach) mogłoby doprowadzić do dyskryminującej sytuacji, w której zaopatrywałyby się one w surowiec importowany bezpośrednio z Rosji, z pominięciem odbieranego przez Polskę w ramach kontraktu jamajskiego i jednocześnie nie byłyby zainteresowane zakupem gazu z nowych źródeł dostaw.

Reorganizacja komisariatów policji

12 lipca 2012 r. wiceminister spraw wewnętrznych Michał Deskur na posiedzeniu sejmowej komisji administracji i spraw wewnętrznych przedstawił informację z realizacji Programu modernizacji Policji, Straży Granicznej, Państwowej Straży Pożarnej i Biura Ochrony Rządu na lata 2007–2011. W ramach projektu służby otrzymały dodatkowo ponad 6,3 mld zł, co umożliwiło wymianę i modernizację sprzętu, zakup uzbrojenia i pojazdów, remonty obiektów i budowę nowych¹⁰.

Kolejny program modernizacyjny nie jest na razie planowany, jednak resort spraw wewnętrznych zamierza przeznaczyć dodatkowo 1–2 mld zł na remonty komisariatów policji i komend, głównie powiatowych, w ciągu 3 do 5 lat. Wiąże się to również z przekształceniami organizacyjnymi. W skali kraju zlikwidowanych zostanie prawdopodobnie około 280 spośród 691 posterunków. Część zostanie połączona lub przeniesiona do komend powiatowych, gdzie powstanie 27 nowych komisariatów. Policjanci natomiast zostaną włączeni do komend miejskich i powiatowych.

Reorganizacja służb mundurowych, w szczególności Policji, to próba stworzenia bardziej efektywnego systemu bezpieczeństwa obywateli. Proces przekształceń strukturalnych w Policji trwa już od kilku lat. W latach 2009–2011 zlikwidowano około 100 posterunków, a od początku 2012 r. – 9. Efektem jest poprawa efektywności działań w poszczególnych powiatach.

Projekt reorganizacji komisariatów w wielu miejscowościach spotkał się ze sprzeciwem mieszkańców i lokalnych władz samorządowych. Wiązały się one przede wszystkim z obawami o ograniczenie prewencyjnego wymiaru działań policji. Decyzje o likwidacji, łączeniu lub innym przekształceniu organizacyjnym posterunków powinny zatem odbywać się przy ścisłej współpracy i w porozumieniu z samorządami oraz społecznościami lokalnymi. Należy przy tym pamiętać o nakładach ponoszonych przez władze lokalne w związku z budową, modernizacją i wyposażeniem posterunków w regionie. Aby usprawnić proces reorganizacji, komendant główny Policji powołał specjalne zespoły interdyscyplinarne do przeanalizowania jej skutków, w tym zasadności funkcjonowania istniejącej sieci posterunków, z uwzględnieniem czynnika racjonalnego wykorzystania zasobów kadrowych.

Biorąc pod uwagę skuteczność obecnych rozwiązań, plany resortu spraw wewnętrznych wydają się uzasadnione. Nowe propozycje powinny racjonalizować wykorzystanie sił i środków będących w dyspozycji Policji oraz

BEZPIECZEŃSTWO POZAMILITARNE

usprawnić system przeciwdziałania zagrożeniom dla bezpieczeństwa i porządku publicznego.

Obecnie policjanci z małych posterunków nie mają możliwości szybkiego reagowania na wszystkie zgłoszenia, przy czym służba nie odbywa się w systemie zapewniającym ciągłość pracy. Jest to istotne w kontekście wyników badań opinii publicznej przywoływanych przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, które za priorytet uznają czas dojazdu jednostek policji na miejsce zdarzenia.

Wspomniane rozwiązania powinny zawierać także propozycje przeciwdziałania potencjalnym zagrożeniom. W tym kontekście potrzebne będzie dokładne rozpoznawanie kryminologiczne zjawisk występujących na badanym terenie oraz ścisła współpraca z samorządami i społecznościami lokalnymi.

Przypisy:

¹ rferl.org, 10 lipca 2012 r.

² AP, 15 lipca 2012 r., bbc.co.uk, 16 lipca 2012 r.

³ PAP, 17 lipca 2012 r.

⁴ PAP, 13 lipca 2012 r.

⁵ bbc.co.uk, 13 lipca 2012 r.

⁶ state.gov

⁷ izvestia.ru

⁸ mon.gov.pl, 11 lipca 2012 r.

⁹ azoty-tarnow.pl

¹⁰ nszpz.pl, 12 lipca 2012 r.